

POSTANOWIENIE

Dnia 30 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie skargi D. B. o wznowienie postępowania

w sprawie z powództwa D. B.

przeciwko Bankowi Handlowemu S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 marca 2012 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 sierpnia 2011 r.,

- I. oddala zażalenie,
- II. przyznaje adwokatowi G. J., prowadzącemu Kancelarię Adwokacką w K., ustanowionemu z urzędu wynagrodzenie w kwocie 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł powiększone o należny podatek od towarów i usług za reprezentowanie powoda D. B. w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.

Uzasadnienie

Postępowanie w sprawie z powództwa D. R. przeciwko Bankowi Handlowemu Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o ustalenie i zapłatę zakończone zostało prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 4 listopada 2009 r. W postępowaniu tym powód był reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, któremu wypowiedział pełnomocnictwo z dniem 4 listopada 2009 r.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 12 stycznia 2010 r. ustanowił dla powoda - w związku z postępowaniem kasacyjnym - kolejnego, imiennie wskazanego przez niego, pełnomocnika z urzędu. Pełnomocnik nie stwierdził podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej, o czym powiadomił powoda i Sąd. Powód pismem z dnia 9 sierpnia 2010 r. poinformował Sąd, że rezygnuje z powyższego pełnomocnika i wypowiada mu pełnomocnictwo.

Powód w dniu 8 lipca 2011 r. złożył skargę o wznowienie postępowania, w której zawarł kolejny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2011 r. odrzucił skargę powoda D. B. o wznowienie postępowania stwierdzając brak ustawowej podstawy wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.). Sąd wskazał, że przedmiotem żądania w prawomocnie zakończonej sprawie było ustalenie szeregu praw stron umowy o kredyt, zapłata odszkodowania i zadośćuczynienia za prowadzenie postępowania egzekucyjnego w oparciu o bankowy tytuł egzekucyjny, zaopatrzone przez Sąd w klauzulę wykonalności. Przyczyną oddalenia powództwa było nie wykazanie zasadności powództwa, w tym istnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Powód powołał jako podstawę wznowienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09 (OTK-A 2011 nr 2 poz. 12), stwierdzający niezgodność art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.) w związku z art. 244 § 1 i art. 252 k.p.c. w części, w jakiej nadaje on moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu bankowym prowadzonym wobec konsumenta - z art. 2, art. 32 ust. 1 zd. 1 i art. 76 Konstytucji RP. Przepisy, których niekonstytucyjność stwierdzono, nie

stanowiły - zdaniem Sądu - podstawy prawnej rozstrzygnięcia w sprawie, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania.

Skarżący zaskarżył powyższe postanowienie zażaleniem zarzucając nieważność postępowania przez pozbawienie go możliwości obrony praw wskutek nie rozpoznania przez sąd wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania. Ponadto podniósł naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i odrzucenie skargi mimo oparcia jej na ustawowej przesłance, art. 401¹ k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie, art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. przez brak odniesienia się w uzasadnieniu postanowienia do wszystkich zarzutów, twierdzeń i wniosków podniesionych w skardze oraz art. 233 § 1 k.p.c. i art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 przez brak wszechstronnego wyjaśnienia sprawy.

Powód wniósł o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył:

Skarżący powołał zarzut nieważności nie jako przyczynę wznowienia postępowania, a jako podstawę zaskarżenia orzeczenia wskazując, że Sąd Apelacyjny w postępowaniu toczącym się na skutek skargi o wznowienie postępowania dopuścił do takiego błędu postępowania (*errores in procedendo*), który pozbawił go możliwości obrony praw. Orzecznictwo sądowe zgodnie uznaje, że pozbawienie możliwości obrony praw polega na tym że, na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, strona nie mogła i nie brała udziału w jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975 nr 3 poz. 66, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98). Dochodzi do niego także wówczas, gdy w postępowaniu sądowym pozbawiono stronę, wbrew jej woli możliwości podejmowania albo świadomego zaniechania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSN 1975 nr 5 poz. 84, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2001 r., II CKN 1211/00, niepubl.). Przyjmuje się, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony, w więc

gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwiła, a nie tylko utrudniła lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/00, OSNP 2001, nr 4, poz. 133).

Ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez odniesienie do indywidualnych okoliczności danej sprawy, przy czym znaczenie ma nie tyle naruszenie przepisów procesowych, ile ustalenie czy uchybienie to wpłynęło na możliwość działania strony oraz stwierdzenie czy, pomimo zaistnienia tych okoliczności, strona mogła bronić swych praw w procesie (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, nie publ.).

W niniejszej sprawie powód upatruje przyczyny nieważności w nie rozpoznaniu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, zamieszczonego w skardze o wznowienie postępowania, przed przystąpieniem do jej rozpoznania. Zgodnie z art. 124 k.p.c. zgłoszenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o ustanowienie ich na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. Sąd może jednak wstrzymać rozpoznanie sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku. Dla oceny zarzutu nieważności istotne jest zatem po pierwsze, że Sąd miał jedynie uprawnienie a nie obowiązek wyprzedzającego rozpoznania wniosku, po drugie, że Sąd w ogóle nie przystąpił do oceny zasadności podstawy wznowienia, tj. rozpoznawania skargi o wznowienie tylko poprzestał na badaniu jej oparcia na ustawowej podstawie, rozumianej jako przesłanka formalna zbliżona do przesłanki dopuszczalności, po trzecie, że Sąd związany był podstawą wznowienia wskazaną w skardze, zatem mógł ograniczyć czynności do badania jej treści, a prowadzenie ewentualnego postępowania naprawczego było zbędne. Mając na względzie powyższe okoliczności stwierdzić należy, że nierozpoznanie wniosku powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w początkowym stadium postępowania ze skargi o wznowienie, zakończonego jej odrzuceniem z przyczyny nie oparcia na ustawowej podstawie, nie wpłynęło na możliwość działania skarżącego, to jest podejmowania przez niego czynności procesowych. Konsekwentnie nie została wykazana przeszkoda procesowa

polegająca na pozbawieniu strony możliwości obrony praw, która mogłaby zostać zakwalifikowana jako bezwzględna negatywna przesłanka procesowa, skutkująca nieważnością postępowania.

Podkreślenia wymaga ponadto, że wcześniejsze oświadczenia powoda w przedmiocie wypowiedzenia pełnomocnictwa adwokatom ustanowionym z urzędu były procesowo skuteczne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1976 r. III CRN 64/76, OSN 1977 nr 1 poz. 14, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1999 r. I CKN 1423/98 nie publ.). Konieczność rozpoznania kolejnego wniosku, zawartego w skardze o wznowienie postępowania, powstała na dalszym etapie postępowania skargowego, w związku z wydaniem postanowienia o jej odrzuceniu, i czynności Sądu w tym zakresie zostały podjęte bezzwłocznie.

Brak podstaw do podzielenia dalszych zarzutów zażalenia. Powód powołał w skardze podstawę wznowienia określoną w art. 401¹ k.p.c. wskazując, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09, orzekł o niezgodności art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe z Konstytucją. W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny przyjął, że w oparciu o wskazaną podstawę można żądać wznowienia postępowania wówczas, gdy niezgodność aktu normatywnego z Konstytucją dotyczy przepisu, na podstawie którego wydane zostało orzeczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CO 17/09, nie publ., z dnia 3 grudnia 2010 r., I CSK 487/10, nie publ.). Stwierdzając, że sytuacja taka nie zachodzi uznał, że skarga nie jest oparta na ustawowej podstawie w rozumieniu art. 410 § 1 k.p.c.. Stanowisko to zgodne jest z wykładnią powołanego przepisu, w myśl której skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy powołana w skardze podstawa nie odpowiada żadnej z przewidzianych w ustawie, lecz także wtedy, gdy podstawa ta w rzeczywistości nie wystąpiła, to jest z uzasadnienia skargi wynika, że wskazane w niej okoliczności nie wyczerpują ustawowej przesłanki wznowienia postępowania. W takim wypadku skarga podlega odrzuceniu wprost (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN

2005, nr 9, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2007 r., IV CZ 48/07, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2008 r., III UZ 13/07).

Uszło uwagi skarżącego, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 r., P 7/09 dotyczył art. 95 ust. 1 Prawa bankowego i konsekwencji przyznania wyciągom z ksiąg rachunkowych banku szczególnej mocy dowodowej, nie obejmował oceny konstytucyjności uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych. Co do tej kwestii Trybunał Konstytucyjny we wcześniejszym wyroku z dnia 26 stycznia 2005 r., P 10/04 (OTK-A 2005, nr 1, poz. 7) orzekł, że art. 96 ust. 1 w związku z art. 97 ust. 1 Prawa bankowego jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 76 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Bezzasadny jest zarzut dotyczący nie wyznaczenia rozprawy. Postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania może zapaść także na posiedzeniu niejawnym (art. 410 § 1 zd. 2 k.p.c.). Dopiero ocena przewodniczącego, że skarga o wznowienie postępowania nie zawiera braków i nie podlega odrzuceniu z innych przyczyn wskazanych w art. 410 § 1, uzasadnia skierowanie sprawy na rozprawę i przystąpienie do jej rozpoznania.

Nie zachodzi także naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak odniesienia w uzasadnieniu postanowienia do wszystkich twierdzeń i wniosków skargi oraz nie wyczerpującego powołania podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia. Motywy postanowienia odnoszą się bowiem do treści rozstrzygnięcia, ich poszerzanie co do dalszych kwestii poruszanych w skardze o wznowienie, w szczególności zajęcie stanowiska co do zasadności twierdzeń i wadliwości orzeczenia, było zbędne i niecelowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy na mocy art. 398 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw.